

Meritul deosebit al autorilor este acela de a deschide larg poarta cunoașterii și reconsiderării necesare a acestui moment decisiv al istoriei românești, ale cărui consecințe sunt prezente și azi" (p. 333).

Ioachim Lazăr

Jipa Rotaru, Octavian Burcin, Vladimir Zodian,
Mareșalul Ion Antonescu am făcut războiul sfânt împotriva Bolșevismului,
Oradea, 1994, 203 p. + 10 imagini foto

Volumul „Mareșalul Ion Antonescu. „Am făcut războiul sfânt împotriva bolșevismului”, a văzut lumina tiparului în anul 1994, la editura „Cogito” din Oradea. Apelând la arhiva ministerului Apărării Naționale și la literatura de specialitate, română și străină, autorii au realizat o lucrare pe 202 pagini, structurată în șase capitole, tratând un segment din participarea României la cea de-a doua conflagrație mondială: campania din 1941, din răsărit.

În primul capitol „Am primit mandat de la popor ca să salvez țara”, autorii, după ce analizează situația din Europa anului 1940, precum și situația tragică a României după aplicarea pactului Molotov-Ribbentrop și a Dictatului de la Viena, se opresc asupra vizitei întreprinse de Ion Antonescu la Berlin în noiembrie 1940. Convorbirile Antonescu - Hitler din 23-25 noiembrie 1940 au fost dominate de teme precum; anularea, în orice formă, a arbitrajului de la Viena; pericolul sovietic; refacerea economică-militară a României și rolul său în epoca postbelică. "Timp de 500 de ani, reliefa Antonescu - românii au luptat împotriva rușilor (slavilor – n.n.) și i-a oprit la Dunăre. Luptele împotriva tătarilor care fuseseră opriți la Nistru au durat 300-400 de ani. România a trebuit să lupte împotriva Austro-Ungariei și apoi timp de 200 de ani împotriva Rusiei". În anul 1940, „România a pierdut roadele unei dezvoltări de 2000 de ani. Dar ea va mai lupta încă odată mii de ani pentru a dobândi poziția la care, după părerea ei este îndreptățită" (p. 20).

Vizita lui Ion Antonescu la Berlin și semnarea actului de aderare la Pactul tripartit marca încheierea acțiunii de remodelare a poziției statului nostru într-un context extern modificat radical față de cel din perioada 1919-1939. Semnătura pusă la 23 noiembrie 1940 pe tratatul pactului tripartit – în pofida neajunsurilor acestuia – a scos România de sub regimul incert al statutului ei internațional, permițându-i să supraviețuiască ca stat. Pe de altă parte, aderarea la pactul tripartit a prilejuit afirmarea celor două obiective a politicii externe naționale de sub regimul Antonescu: menținerea ființei de stat; refacerea prin orice mijloace, pașnice sau militare, a frontierelor stabilite prin Tratatul de la Versailles. Voința lui Ion Antonescu de a recupera Transilvania de Nord-vest, Bucovina de Nord și Basarabia este exprimată deschis la numai două luni de la preluarea puterii și această voință îl va călăuzi în deciziile majore adoptate ulterior (p. 26).

În capitolul II „Poporul român se gândește zi și noapte la ceasul răfuielii cu Rusia”, autorii, după ce prezintă situația Europei în perioada august 1940 -

mai 1941, se opresc asupra situației României după aderarea la pactul tripartit. Acțiunile ostile ale guvernului de la Moscova nu au încetat nici după ce Germania a luat sub protecție frontierele României. În noiembrie-decembrie 1940, spre exemplu Molotov a reclamat la Berlin anularea garanțiilor teritoriale acordate României sub pretextul că ele ar leza interesele rusești în Bucovina de Sud. Oficialitățile moscovite au încercat totodată să preia sub control comisia Dunării și gurile Dunării. Amestecul N.K.D.N. în tulburările din țară inclusiv în rebeliune legionară era și el un fapt dovedit, practic o operație diversionist-provocatoare (p. 49).

Un moment important pentru evoluția raporturilor româno-germane pe calea către o cooperare militară este întâlnirea Hitler-Antonescu din 14 ianuarie 1941 de la Obersalzberg, unde a fost ridicată problema Legiunii, Antonescu acuzând-o de insubordonare și infiltrare comunistă, dar și oferta angajării statului român în război (p. 51).

La 12 octombrie 1940-1941, Misiunea terestră a instruit 3 divizii române „model” și a contribuit la organizarea unei brigăzi blindate. (p. 68). Din punct de vedere economic poziția României era ambiguă, pe muchie de cuțit, între statutul de independență economică limitată și cel de semicolonie. (p. 70).

Luna iunie 1941 înseamnă extinderea războiului spre Răsărit și implicit, intrarea României în Război. Acestui moment îi sunt dedicate paginile din capitolul III. Pe timpul luptelor din Bucovina de Nord și Basarabia, pierderile trupelor române s-au ridicat la 4271 morți, 12.326 răniți și 6168 dispăruți. Cu eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, la 26 iulie 1941, se încheia o etapă decisivă a războiului nostru în est, dar epopeea luptelor armatei române, cu destule momente de un tragism sfâșietor, este abia la început (p. 131).

În capitolul IV „Lupta pentru asigurarea dezvoltării noastre continuă la est de Nistru (august-septembrie 1941), „sunt reconstituite și analizate acțiunile militare dintre Nistru și Bug ale armatei germane și române. Acțiunile desfășurate de armata română la Odesa (8 august-16 octombrie 1941), se pot plasa între marile bătălii ale neamului, ale istoriei conflagrației mondiale. Au fost concepute în exclusivitate de instanțele naționale militare superioare și executate de forțele proprii, fără nici un ajutor direct extern, împotriva unui inamic cu o capacitate militară deosebită. Aceasta este problema abordată de autori în capitolul V „Odesa”, n-a fost Tobrukul Mării negre (august -octombrie 1941). Pe plan politic, bătălia Odesei a plasat România pe poziția de a două forță a Axei, pe frontul de est, contribuind la acceptarea necondiționată de Axă a revenirii Basarabiei și Bucovinei de Nord la patria mamă (p. 149)

Campania anului 1941 se încheiase cu rezultate militare clare pentru țara noastră: ocuparea Odesei și izgonirea armatei roșii din Bucovina de Nord și Basarabia. Dar, Germania avea să impună României noi eforturi militare și antrenarea pe o pistă periculoasă a conflictului cu Anglia și Statele Unite. Ion și Mihai Antonescu au rămas fără reacție preconizând, pe de o parte, să condiționeze aportul militar pentru Reich de statutul Ardealului de Nord și, pe de

altă parte, să păstreze o „poartă deschisă” spre Londra și Washington. O strategie subtilă pe care puterile vremii n-o vor accepta. Aceste eforturi se regăsesc în ultimul capitol VI, intitulat „Între diplomație și război secret”.

Volumul recenzat, semnat de prestigioșii istorici militari bucureșteni, se înscrie în eforturile depuse de specialiștii noștri după evenimentele din decembrie 1989, de a aduce la lumină un moment mareț și tot odată tragic din istoria poporului nostru, participarea României în războiul din Răsărit, campania din 1941, cu scopul eliberării Basarabiei și Bucovinei de Nord și implicit alipirea acestor teritorii românești Țării.

Adela Herban

Cornel Tatai-Baltă, *Secvența din arta plastică blăjeană*,
Editura casa de cultură Blaj, 1993, 88 p + 12 planșe

Studiul monografic (Secvențe din arta plastică blăjeană” al cunoscutului cercetător științific Cornel Tatai – Baltă, continuă seria de lucrări dedicate tiparului, a artelor plastice în general în zona Blajului. Lucrarea a fost tipărită la Casa de cultură din Blaj în aprilie 1993. Ea este structurată pe opt capitole, debutând cu un „Argument”, însumând 88 pagini și fiind însoțită de o anexă care cuprinde 24 de reproduceri după lucrări ale artiștilor. Autorul prezintă cronologic evoluția artelor plastice blăjene, iar titlurile capitolelor sunt sugestive ele redând specificul personalității și creației artistului pus în discuție: 1. Activitatea gravorilor de la Blaj (1750-1830) 2. Timotei Cipariu, animator și sprijinitor al artei românești din Transilvania. 3. Cel dintâi pictor din Blaj cu studii academice: Flaviu C. Domșa (1878-1932). 4. Un pictor militant pentru cauza românilor din Transilvania: Anton Zeiler (1874-1956). 5. Bucurie și melancolie în creația pictorului Iuliu Moga (1906-1976). 6. Trei artiști plastici contemporani Nicu Stancu, Aurel Dumitru, Mircea Maximilian, Boeriu. 7. Pictura lui Horea Cucerzan sau despre „Sublinierea ideilor artistice în plan filozofic”. 8. Din nou acasă (Interviu cu pictorul Horea Cucerzan).

Cap.. 1. În partea introductivă, autorul argumentează aportul localității Blaj la propășirea artelor plastice în ținuturile românești și încearcă să faciliteze formarea unei imagini unitare, coerente, asupra rolului artiștilor blăjeni la dezvoltarea artelor românești pe parcursul secolelor XVIII-XX. În capitolul 1 se optește asupra activității gravorilor în lemn de la Blaj (1750-1830) domeniu cercetat și prezentat de cercetător și în lucrările anterioare. autorul prezintă activitatea tipografiei de la Blaj în care au activat tipografi și gravori din întreg teritoriul românesc. Prezentarea activității o face pe etape. Conținutul elevat al acestor tipărituri, execuția tipografică și grafică deosebită, fac ca aceste exemple să aibă o largă răspândire pe întreg teritoriul românesc și în afara lui. Sunt prezentate cărți și nume de tipografi de seamă ai tiparului românesc. Petru Papavici Râmniceanu, Ștefan Huszi, nume de xilografuri: Vlaicu, Ioanițiu